ਚੋਟਕੂ
ਬਨਾਮ
ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ
(ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 361-362 ਦੀ 2018)
ਸਤੰਬਰ 28, 2022
[ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜੀਰ, ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ ਅਤੇ ਵੀ. ਰਾਮਸੁਬ੍ਰਮਣੀਅਨ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860: ਧਾਰਾਵਾਂ 376, 302 – ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਕਤਲ – ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ; ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ – ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ – ਫੈਸਲਾ: ਅਭਿਯੋਗ ਗਵਾਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਸਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਨ – ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੱਡੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸਾਂ ਨੂੰ ਹਲਕਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਸਿਲਸਿਲਾ ਬਿਨਾਂ ਟੁੱਟੇ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ – ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਘਾਤਕ ਸੀ – ਜਦੋਂ ਨੇਤਰ ਸਬੂਤ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਹਨ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਘਾਤਕ ਸੀ – ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ – ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1973 – ਧਾਰਾਵਾਂ 366, 313, 157, 53, 53ਏ – ਸਬੂਤ ਐਕਟ,1872 – ਧਾਰਾ 106.

ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ.: ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਅੱਗੇ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ – ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਅਸਰ – ਫੈਸਲਾ: ਜਦੋਂ ਹਰ ਦੇਰੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਘਾਤਕ ਹੋਵੇ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇਰੀ ਦੇ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਅਸਰ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ 'ਤੇ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ – ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 157(1) ਵਿੱਚ 'ਫੌਰਥਵਿਥ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿੱਧੀ-ਜੈਕਟ ਫਾਰਮੂਲਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ – ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਨੇਤਰ ਸਬੂਤ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇੱਕ ਲੰਬੀ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ – ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਘਾਤਕ ਸੀ – ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1973 – ਧਾਰਾ 157(1).

ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1973: ਧਾਰਾ 53ਏ – ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਪੀੜਤਾ ਜਿਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜਤਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਦੋਸ਼ਾਰੋਪਣ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕਰਵਾਉਣਾ – ਪਰ ਜਦੋਂ ਪੀੜਤ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ – ਦੋਸ਼ਾਰੋਪਣ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਦੋਸ਼ਾਰੋਪਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਖੁੱਲਾ ਛੇਦ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ਾਰੋਪਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗੀ – 5.34A ਦੋਸ਼ਾਰੋਪਣ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ – ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ਾਰੋਪਣ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਅਧੀਨ ਨਾ ਕਰਵਾਉਣਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇਖੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ.

ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ, 1973: ਧਾਰਾ 464 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 534A ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ – ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ : 1. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਜ਼ 1 ਤੋਂ 3 ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ: ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਜ਼ 1 ਤੋਂ 3 ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪਹਿਲੂਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ, (i) ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ; (ii)

ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਦੇਖਿਆ, ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਦੇਹ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਲਿਜਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ; (iii) ਮੁਆਇਨਾ ਦਾ ਸਥਾਨ, ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਂ; ਅਤੇ (iv) ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਬਰਾਮਦ ਪੀੜਤ ਦੇ ਕੱਪੜੇ। ਇਹ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਜ਼ 1 ਤੋਂ 3 ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ। ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸਾਂ ਨੂੰ ਹਲਕਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਟੁੱਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 57]

2.1 ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ: ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਅਗਾਊ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਜ਼ਰੂਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਾਂ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਅਗਾਊ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਹਰ ਦੇਰੀ ਦੋਸ਼ਾਰੋਪਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੀ ਕ੍ਰੈਡਿਟਵਰਥੀਨੈਸ ਉੱਤੇ ਇਸ ਦੇਰੀ ਦੇ ਅਸਰ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਜ਼ 1 ਤੋਂ 3 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਮੂਲ ਅਤੇ ਜਨਮ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉੱਤੇ। ਇਸ ਲਈ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਅਸਾਧਾਰਣ ਦੇਰੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ। ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 157(1) ਵਿੱਚ "ਤੁਰੰਤ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿੱਧੀ-ਜੈਕਟ ਫਾਰਮੂਲਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇਖੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇੱਕ ਲੰਬੀ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 157(1) ਦੀ ਮੰਡੇਟ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਦੋਸ਼ਾਰੋਪਣ ਨੂੰ ਮੂਲ ਆਧਾਰਿਤ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਅਜਿਹੇ ਕੋਰਸ ਦੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ। ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ ਕੋਡ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 61 & 66]

2.2 ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.6 ਜਾਂ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.4 ਤੋਂ ਕਿਸ ਨੇ ਲਈ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਨਾ ਤਾਂ ਪੀਡਬਲਿਊ4 ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੀਡਬਲਿਊ6 ਨੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਬਾਰੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਭਿਯੋਗ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿੱਚ 5 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਘਾਤਕ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 67 & 68]

3.1 ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ: ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 53(1) ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ, ਜੋ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਦੇ ਰੈਂਕ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਉਹ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਉਚਿਤ ਕਾਰਨ ਹਨ ਕਿ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 72][626-G-H] 3.2 2005 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ 25 ਦੁਆਰਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 53ਏ ਨੂੰ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ, ਧਾਰਾ 164ਏ ਵੀ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਜੋੜੀ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 53ਏ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਧਾਰਾ 164ਏ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਪੀੜਤ ਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਵਾਂਗ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹਨ। ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਵੱਖਰੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਉਹ ਹਨ:-

(i) ਧਾਰਾ 164A ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਪੀੜਿਤ ਔਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸਹਿਮਤੀ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਜਾਂ ਫਿਰ, ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਅਜਿਹੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਪੀੜਿਤਾ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਧਾਰਾ 53A ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਬਾਰੇ

ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀ;

(ii) ਧਾਰਾ 164A ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ, ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ, ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਆਮ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਧਾਰਾ 53A ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ;

(iii) ਧਾਰਾ 164A(1) ਅਧੀਨ, ਜਦੋਂ "ਇਹ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਮਾਹਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚਿਆ ਜਾਵੇ" ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ, ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ "ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ" ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਾਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ, ਧਾਰਾ 53A(1) ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ "ਅਜਿਹੇ ਉਚਿਤ ਕਾਰਨ ਹਨ ਜੋ ਮੰਨਣ ਯੋਗ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ"। [ਪੈਰਾ 79]

3.2 ਜਿਥੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਪੀੜਿਤ ਜਿਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਉਥੇ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਪੱਖ ਵਲੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਜੋਖਿਮ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਪਰ ਜਿਥੇ ਪੀੜਿਤ ਮਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਭਿਯੋਜਨ ਵਲੋਂ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਅੜਚਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ। ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 53A ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਧਾਰਾ 53A ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਭਿਯੋਜਨ ਵਲੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਘਾਤਕ ਹੈ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇਖੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ। [ਪੈਰਾ 80]

4. ਹਾਲਾਂਕਿ ਦਲੀਲਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ (i) ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਕਿਵੇਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ; (ii) ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 313(1)(b) ਦੀ ਮੰਡੇਟ ਨੂੰ ਅੱਖਰ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ; ਅਤੇ (iii) ਅਜਿਹੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਭਾਗ-I ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਜ਼ 1 ਤੋਂ 3 ਤੱਕ ਦੇ ਸਬੂਤ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਗ-III ਵਿੱਚ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨਾ ਘਾਤਕ ਸੀ। ਇਹ ਖੋਜਾਂ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਲਟਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 82]

ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ ਸਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (1984) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 116 : [1985] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 88; ਮਹਿਰਾਜ ਸਿੰਘ (ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਨਾਇਕ) ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (1994) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 188 : [1994] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 592; ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (2011) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 421 : [2011] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1; ਬ੍ਰਹਮ ਸਵਰੂਪ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2011) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 288 : [2010] 15 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1; ਬਲਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (2003) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 286; ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਦਾਊਦ ਖਾਨ (2016) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 607 : [2015] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1131; ਜਰਫੈਦੀਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ 2022 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ 495; ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਮਲਿਕ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (2011) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 130 : [2011] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 774; ਰਾਜੇਂਦਰ ਪ੍ਰਲਹਾਦਰਾਵ ਵਾਸਨਿਕ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2019) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 460 : [2018] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 585 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਤੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ: ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 361-362 ਦੇ 2018.

ਅੱਲਾਹਾਬਾਦ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ, ਲਖਨਊ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ 18.04.2016 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ,

ਕੈਪੀਟਲ ਸੈਂਟੈਂਸ ਨੰਬਰ 4 ਦੇ 2014 ਅਤੇ ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 570 ਦੇ 2014 ਵਿੱਚ।

ਐਸ. ਨਾਗਮੁਥੁ, ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਿਵਾਨੀ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਹਰਸ਼ ਪਰਾਸ਼ਰ, ਸ਼ਾਨਕਯ ਸ਼ਰਮਾ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਚੇਤਨਾ ਭਾਰਗਵ, ਡੀ. ਐਸ. ਵੈਰਾਵਨ, ਏ. ਸੁਧਾਕਰਨ, ਜੀ. ਆਰ. ਵਿਕਾਸ, ਸੁਬ੍ਰਹਮਣਯ ਭਾਨੂ, ਵਕੀਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਅਰਧੇਂਦੁਮੌਲੀ ਕੁਮਾਰ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਏ.ਏ.ਜੀ., ਪਰਮਾਨੰਦ ਪਾਂਡੇ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਸ਼੍ਰੇਯਾ ਸ੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਆਸ਼ੀਸ਼ ਮਦਾਨ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਅਨਨਯਾ ਸਾਹੂ, ਅਮਨ ਸਿੰਘ ਠਾਕੁਰੀਆ, ਉਤਕਰਸ਼ ਪਾਂਡੇ, ਵਕੀਲ ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ. ਰਾਮਾਸੁਬ੍ਰਮਣੀਅਨ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

1. ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ ਤੇ "ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.") ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 302 ਅਤੇ 376 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ, ਜਿਸਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਹਵਾਲੇ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਤੇ ਵੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਇਕੱਲਾ ਦੋਸ਼ੀ ਉਪਰੋਕਤ ਅਪੀਲਾਂ ਨਾਲ ਆਇਆ ਹੈ।

2. ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਐਸ. ਨਾਗਮੁਥੁ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਰਧੇਂਦੁਮੌਲੀ ਕੁਮਾਰ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਾਧੂ ਅਧਿਵਕਤਾ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ।

3. ਅਭਿਯੋਜਨ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਸੀ ਕਿ 08.03.2012 ਨੂੰ ਲਗਭਗ 10:10 ਵਜੇ, ਇੱਕ ਕਿਸ਼ਨ ਬਹਾਦੁਰ, ਪਿੰਡ ਸੇਮਗੜ੍ਹਾ, ਪੀ.ਐਸ. ਇਕੌਨਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸ਼੍ਰਾਵਸਤੀ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ, ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਇਕੌਨਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਕਿ ਉਸੇ ਦਿਨ ਲਗਭਗ 4:00 ਵਜੇ, ਇੱਥੇ ਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਸ ਦੀ ਭਤੀਜੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 6 ਸਾਲ ਨੂੰ ਹੋਲੀ ਤਿਉਹਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਨਾਚ ਅਤੇ ਗੀਤ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਕੁੜੀ ਘਰ ਵਾਪਸ ਨਾ ਆਈ, ਤਾਂ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਕੁੜੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਪਾਸੇ ਸਥਿਤ ਗੰਨੇ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਨਾਮ ਨਾਲ ਫਤਿਹਪੁਰ ਬਹਾਦੁਰ, ਜੋ ਲਾਪਤਾ ਕੁੜੀ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਟੀਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ, ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਬਾਅਦ ਗੰਨੇ ਦੇ ਖੇਤ ਛੱਡਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ। ਇਸ ਲਈ, ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੇਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਅਤੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ।

4. ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਛੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ (i) ਕਿਸ਼ੁਨ ਬਹਾਦੁਰ, ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਪੀੜਤਾ ਦਾ ਚਾਚਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ PW-1; (ii) ਸ੍ਰੀ ਰਾਜ ਕਰਨ, ਇੱਕ ਸਥਾਨਕ ਵਾਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਗੰਨੇ ਦੇ ਖੇਤ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਜੋ ਮੁਆਇਨੇ ਲਈ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ PW-2; (iii) ਇੱਕ ਫਤਹਪੁਰ ਬਹਾਦੁਰ, ਜੋ ਖੋਜ ਦਲ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗੰਨੇ ਦੇ ਖੇਤ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਬਾਅਦ ਨਿਕਲਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ PW-3; (iv) ਮੁਖੀ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਬਲਰਾਮ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ, ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਲੇਖਕ ਜਿਸ ਨੇ FIR ਦਰਜ ਕੀਤੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ PW-4; (v) ਡਾ. ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਜਿਸ ਨੇ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ PW-5; ਅਤੇ (vi) ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਬਲੀ ਰਾਯ ਜਿਵੇਂ ਕਿ PW-6।

5. ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ (ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ "ਕੋਡ" ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ), ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ ਅਤੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸ੍ਰੀ ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਝੂਠੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਜੋ ਕਿ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਦੇ ਭਰਾ ਦੀ ਧੀ। ਇਸ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਤੌਰ DW-1 ਗਵਾਹੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

6. ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਝੌਤਾ ਰਹਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਦੁਰਲੱਭ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਛੇ ਸਾਲਾ ਕੁੜੀ ਦਾ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 302 ਅਤੇ

376 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ।

7. ਫਿਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 366(1) ਅਧੀਨ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਵੀ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇੱਕੱਠੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਿ PWs 1 ਤੋਂ 3 ਦੇ ਸਬੂਤ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਨ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਟੁੱਟ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ PWs 1 ਤੋਂ 3 ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸਾਂ ਨੂੰ ਮਾਮੂਲੀ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਹੀਣ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਥਿਓਰੀ ਅਤੇ DW-1 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਅਧੀਨ ਉਸ 'ਤੇ ਬੋਝ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਦੁਰਲੱਭ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਵਿਚਿਤਰ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਅਸਾਮਾਨ ਯੌਨ ਇੱਛਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਗੁਆ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਧੀਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਉੱਤੇ ਹੈ।

ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਭਿਯੋਗ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਪੂਰੀ ਅਤੇ ਅਟੁੱਟ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ ਸਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ1SUPERSCRIPT ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਜਾਂ ਪੰਚਸੀਲ, ਜੋ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 153 ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

“153. ...

(1) ਉਹ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼ ਨੂੰ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

...

(2) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਏ ਤੱਥ ਕੇਵਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਹੀ ਸੁਸੰਗਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ,

(3) ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸੁਭਾਵ ਅਤੇ ਰੁਝਾਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ,

(4) ਉਹ ਹਰ ਸੰਭਵ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕੇਵਲ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ (5) ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਇੰਨੀ ਪੂਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਨਾਲ ਸੁਸੰਗਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਾਜਬ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਨਾ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।”

10. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਐਸ 1 ਤੋਂ 3 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਰਾਹੀਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਐਸ 1 ਅਤੇ 2 ਨੇ ਪੀੜਿਤਾ ਨੂੰ ਗੰਨੇ ਦੇ ਖੇਤ ਵੱਲ

ਲਿਜਾਂਦਾ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-3 ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੀੜਿਤਾ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਗੰਨੇ ਦੇ ਖੇਤ ਤੋਂ ਜਾਂਦਾ ਵੀ ਦੇਖਿਆ। ਜਦੋਂ ਲਾਪਤਾ ਕੁੜੀ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਸਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਗੰਨੇ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਫਰਾਰ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਸੰਮਿਲਿਤ ਵਿਚਾਰਣਾ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੇਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ, ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਿਸਚਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ।

11. ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਮਾਨ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਐਸ. ਨਾਗਮੁਥੂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਐਸ 1 ਤੋਂ 3 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਣਸਮਝਾਈ ਦੇਰੀ ਸੀ; ਕਿ ਪੀੜਿਤਾ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਮੁਆਇਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਸਨ; ਕਿ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੇਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਲਈ ਗਵਾਹੀ ਨਾਕਾਫੀ ਸੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ; ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਵੱਲੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚਣ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲਤਾ ਸੀ; ਕਿ ਇੱਕ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਕਰਤਵਿਆਂ ਦੀ ਤਿਆਗ ਵਿੱਚ, ਆਈ.ਓ. ਨੇ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਜਾਂ ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ; ਅਤੇ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

12. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਾਜ ਲਈ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਅਰਧੇਂਦੁਮੌਲੀ ਕੁਮਾਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਐਸ 1 ਤੋਂ 3 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ; ਕਿ ਦੋ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਪਾਇਆ; ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ; ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਾਮੀ, ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦਿਖਾਇਆ ਨਾ ਜਾਵੇ; ਅਤੇ ਕਿ ਫੋਰੈਂਸਿਕ/ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

13. ਅਸੀਂ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਉੱਠਣ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲ ਹਨ (i) ਕੁਝ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸਾਂ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਐਸ 1 ਤੋਂ 3 ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ, (ii) ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ, (iii) ਅਭਿਯੋਜਨ ਵੱਲੋਂ ਫੋਰੈਂਸਿਕ/ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਅਤੇ (iv) ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਢੰਗ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ।

I. ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ PWs 1 ਤੋਂ 3 ਤੱਕ

14. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ (i) PWs 1 ਤੋਂ 3 ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਕੇ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਵੇਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ; ਅਤੇ (ii) ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੈ।

15. ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬੇਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕੋਈ "ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ" ਸੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਵੇਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਭਿਯੋਗ PWs 1 ਤੋਂ 3 ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। PWs 1 ਅਤੇ 2 ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 08.03.2012 ਨੂੰ 04:00 ਵਜੇ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਵੇਖਿਆ। PW-3 ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗੰਨੇ ਦੇ ਖੇਤ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਬਾਅਦ ਜਾਂਦਾ ਵੇਖਿਆ। ਇਸ ਲਈ, ਅਭਿਯੋਗ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਇਆ ਇਸ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਭਾਰ ਭਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ/ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਸੀ।

16. ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ PWs 1 ਤੋਂ 3 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਵੇਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ। ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵੇਂ ਨੇ PWs 1 ਤੋਂ 3 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ

ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯ ਪਾਇਆ। ਬਚਾਅ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸਾਂ ਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਮਾਮੂਲੀ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਹੀਣ ਮੰਨਿਆ। ਇਸ ਲਈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 136 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਤੀਜੀ ਅਦਾਲਤ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਅਸੀਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦੇ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨ ਰਾਹ ਅਪਣਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ।

17. ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਕ ਬਚਾਅ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਕ ਸਥਾਨਕ ਤਾਕਤਵਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮਾਮਲਾ ਸੀ (i) ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਮਾਮਾ ਇਕ ਲਾਜ਼ਿਮ ਖਾਨ ਸੀ; (ii) ਕਿ ਲਾਜ਼ਿਮ ਖਾਨ ਦਾ ਭਰਾ ਇਕ ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਸੀ; (iii) ਕਿ ਲਾਜ਼ਿਮ ਖਾਨ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮਾਂ ਜੰਨਤੁਲ ਨਿਸ਼ਾ 'ਤੇ ਆ ਗਈ; (iv) ਕਿ ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮਾਂ ਤੋਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਖੋਹਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ (v) ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਤਾਕਤਵਰ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ।

18. ਉਪਰੋਕਤ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 3 ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਪੀਡਬਲਿਊਜ਼ 1 ਤੋਂ 3 ਨੂੰ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 313 ਅਧੀਨ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਿਦਾਂਤ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ। ਤੀਜਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਡੀਡਬਲਿਊ-1 ਵਜੋਂ ਜਾਂਚਿਆ।

19. ਹੁਣ ਆਓ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਵਾਬਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦੇਈਏ ਜੋ ਬਚਾਅ ਵੱਲੋਂ ਪੀਡਬਲਿਊ-1 ਤੋਂ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪੀਡਬਲਿਊ-1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ"

"ਦੋਸ਼ੀ-ਜਨਤੁਲ ਨਿਸ਼ਾ ਦੀ ਮਾਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਸੇਮਗੜ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ; ਹੁਣ ਉਹ ਇਕੈਨਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਕੈਨਾ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਜੁਮਾਈ ਪਠਾਨ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮਾਂ ਕੋਲ ਇਕੈਨਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਉਹ ਉੱਥੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸੇਮਗੜ੍ਹਾ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮਾਂ ਕੋਲ 28-30 ਬਿਘਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਨਕੇ ਦੇ ਦਾਦਾ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਨਕੇ ਦੇ ਦਾਦਾ ਦਾ ਕੋਈ ਪੁੱਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਨਕੇ ਦੇ ਦਾਦਾ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਟਰਾਂਸਫਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਨਕੇ ਦੇ ਦਾਦਾ ਦਾ ਨਾਮ ਲਾਜ਼ਿਮ ਖਾਨ ਹੈ ਜੋ ਸੇਮਗੜ੍ਹਾ ਪਿੰਡ ਦਾ ਹੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਲਾਜ਼ਿਮ ਖਾਨ ਮੌਜੂਦਾ ਗ੍ਰਾਮ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਦਾ ਪਟੀਦਾਰ (ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ) ਹੈ। ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਬਹੁਤ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ 200 ਬਿਘਾ ਜ਼ਮੀਨ, 2 ਟਰੈਕਟਰ, ਦੋ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਅਤੇ 4 ਪੁੱਤਰ ਹਨ। ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਦਾ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਉਥੇ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਹੈ।

ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਤੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ।

ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਚੋਟਕੈ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਖੇਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਸਬੰਧੀ ਅਦਾਲਤੀ ਕੇਸ ਜਿੱਤਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਸਬੰਧੀ ਮੁਕੱਦਮਾ... ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੋਟਕੈ ਦੀ ਮਾਂ ਇਕੈਨਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

20. ਪਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੌਰਾਨ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਸੁਝਾਅਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ। ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਸੁਝਾਅਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

"ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਗਵਾਹ ਚੋਟਕੈ ਨੂੰ ਉਮਾ ਦੇਵੀ ਦਾ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਕਤਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਚੋਟਕੈ ਖਿਲਾਫ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਆਦਮੀ ਹਾਂ। ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਚੋਟਕੈ ਦੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਸੰਬੰਧੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਲਈ ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਨੇ ਚੋਟਕੈ ਖਿਲਾਫ

ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਚੋਟਕੈ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਮਾ ਦੇਵੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।"

21. ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਨਾਲ ਵੀ ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਦੀ ਕਥਿਤ ਭੂਮਿਕਾ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਦੀ ਪਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

"ਮੈਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਚੋਟਕੈ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਮਾਇਕਾ ਪਿੰਡ ਸੇਮਗਰਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਲਾਜ਼ਿਮ ਖਾਨ ਦੀ ਧੀ ਹੈ। ਲਾਜ਼ਿਮ ਖਾਨ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਲਾਜ਼ਿਮ ਖਾਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪੁੱਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲਾਜ਼ਿਮ ਖਾਨ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਨੇ ਉਸਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਖੇਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਲਾਜ਼ਿਮ ਖਾਨ ਅਤੇ ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਅਸਲ ਭਰਾ ਹਨ। ਜ਼ਮੀਨ ਲਗਭਗ 18-20 ਬਿਘਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਖੇਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਚੋਟਕੈ ਦੀ ਮਾਂ ਇੱਥੋਂ ਭੱਜ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕੈਣਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੋਟਕੈ ਦੇ ਤਿੰਨ ਭਰਾ ਹਨ ਉਸ ਸਮੇਤ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਤਿੰਨੇਂ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ।"

22. ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਨੇ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫਸਾਇਆ।

23. ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੋ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਵਜੋਂ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਨੇ ਪਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ: "ਮੈਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਚੋਟਕੈ ਅਤੇ ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਵਾਦ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ।"

24. ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਆਖਰੀ ਸਵਾਲ (ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 13) ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਹਿਣਾ ਹੋਵੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਿਹਾ: "ਲਾਜ਼ਿਮ ਖਾਨ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਦਾ ਅਸਲ ਭਰਾ ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਨੇ ਲਾਜ਼ਿਮ ਖਾਨ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹਥਿਆ ਲਈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਮਾਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਛੱਡ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ।"

25. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਜੋ ਗਵਾਹੀ ਵਜੋਂ DW-1 ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਸਿਦਾਂਤ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। DW-1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

"ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਨੂੰ ਬੇਸਹਾਰਾ ਪਾ ਕੇ, ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਨੇ ਮੇਰੀ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੜਪ ਲਈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਸਾਡੀ ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਨਾਲ ਘੋਰ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਚੋਟਕੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ, ਇਸੇ ਲਈ ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਇਸ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫਸਾਇਆ। ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਨੇ ਕਿਸ਼ਨ ਬਹਾਦੁਰ ਅਤੇ ਰਾਜਕਰਨ ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਬਣਾ ਕੇ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਜੋ ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਦੇ ਨੌਕਰ ਹਨ। ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕਿਸ਼ਨ ਬਹਾਦੁਰ ਦੇ ਭਰਾ ਦੀ ਧੀ ਗੰਨੇ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਸੰਡਾਸ ਲਈ ਗਈ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਇੱਕ ਮਾਰਕਾਹਾ (ਆਕ੍ਰਾਮਕ) ਨੀਲਗਾਈ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿੰਗਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਪਰ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਾਰਨ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਰੰਗ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਿਸ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾ ਕੇ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਫਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਬਹਿਣਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਉਸੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਸੰਡਾਸ ਲਈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨੀਲਗਾਈ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਿੰਗ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦਾ ਸਕ੍ਰੋਟਮ ਫਟ ਗਿਆ।"

26. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਬਚਾਅ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਹੁਣ ਆਓ PWs 1 ਤੋਂ 3 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵੱਲ ਚੱਲੀਏ।

ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ

27. ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਿਆ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਿਵੇਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਕੀ ਹੋਇਆ, PW-1 ਨੇ ਮੁੱਖ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ:

"ਮੈਂ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਗਿਆ, ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਲਿਖੀ, ਅਰਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਈ, ਮੇਰੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਉਹੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ।" ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ। ਉਸੇ ਤਹਿਰੀਰ 'ਤੇ ਮੇਰਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋ ਗਿਆ।"

.....

"ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਤਹਿਰੀਰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ, ਪੁਲਿਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਗਈ, ਲਾਸ਼ ਸਬੰਧੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਮੇਰਾ ਬਿਆਨ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਦਿੱਖਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸਾਈਟ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ।"

28. ਕ੍ਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ, ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਕਿਹਾ:

"ਮੈਂ ਖੁਦ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜੋ ਸਿਤਕਾਹਨ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲਿਖਵਾਈ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਖੁਦ ਕਾਗਜ਼ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ। ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਲਿਖਵਾਉਣ ਲਈ ਕਹੋ"।

29. ਪਰ ਹੋਰ ਕ੍ਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

"ਮੈਂ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਤਹਿਰੀਰ ਦੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਲਿਖਵਾਈ ਸੀ। ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਅਤੇ ਲਿਖਵਾਇਆ। ਮੈਂ ਇਸ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ।"

30. ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ, ਹੋਰ ਕ੍ਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਮੰਨਿਆ:

"ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਚੋਟਕਾਉ ਖਿਲਾਫ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਵਾਓ।"

31. ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਜੋ ਕਿਹਾ ਉਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ, ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਫਿਰ ਪੁਲਿਸ ਮੈਨ ਆਇਆ।" ਕ੍ਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਫੋਨ ਕਾਲ 'ਤੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਕਾਲ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ।

32. ਪੀਡਬਲਯੂ-4, ਮੁਖੀ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨੇ ਮੁੱਖ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ:

"08.03.2012 ਨੂੰ, ਮੈਂ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ-ਇਕੌਨਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ-ਸ਼੍ਰਾਵਸਤੀ ਵਿੱਚ ਐਚ.ਸੀ. ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਕੇਸ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸ੍ਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਬਹਾਦੁਰ ਪੁੱਤਰ ਚਿੰਤਾਰਾਮ, ਨਿਵਾਸੀ ਸੇਮਗੜ੍ਹਾ, ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ-ਇਕੌਨਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸ਼੍ਰਾਵਸਤੀ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਹਿੰਦੀ ਤਹਿਰੀਰ ਜਮ੍ਹਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।" ਕ੍ਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਪੀਡਬਲਯੂ-4 ਨੇ ਦੁਹਰਾਇਆ: "ਕੇਸ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ 33. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਕਿਵੇਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਜਨ ਹਨ। ਇੱਕ ਵਰਜਨ ਅਨੁਸਾਰ, "ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਗਿਆ, ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲ ਤਹਿਰੀਰ ਲਿਖਵਾਈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਈ, ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ।" ਦੂਜੇ ਵਰਜਨ ਮੁਤਾਬਕ ਫਿਰ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ, "ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਅਤੇ ਲਿਖਵਾਇਆ।" ਤੀਜੇ ਵਰਜਨ ਅਨੁਸਾਰ "ਜ਼ਾਲਿਮ ਖਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ

ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਵਾਓ।" ਚੌਥੇ ਵਰਜਨ, ਜੋ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਵੱਲੋਂ ਸੀ, "ਸੂਚਨਾ ਫੋਨ ਕਾਲ ਰਾਹੀਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।"

34. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਸਕਰਣ ਸਨ, (i) ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਅਤੇ (ii) ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਿਸ ਨੇ ਲਿਖੀ ਸੀ।

ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਜਿੱਥੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ, ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਦੇਹ ਨੂੰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ।

35. ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਈ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਸਨ, (i) ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਜਿੱਥੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ; (ii) ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਲਿਆ; ਅਤੇ (iii) ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਪੀਡਬਲਿਊ-1 ਨੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ:

"ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਤਹਿਰੀਰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ, ਪੁਲਿਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਗਈ ਅਤੇ ਲਾਸ਼ ਸੰਬੰਧੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।"

"ਹਰ ਇੱਕ ਤੋਂ ਸਲਾਹ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਿਆਂਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇੱਕ ਕੱਪੜਾ ਲਿਆਂਦਾ ਅਤੇ ਉਸੇ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਲਪੇਟ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਵੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨਾਲ ਗਏ।" 37. ਪਰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ, ਪੀਡਬਲਿਊ-1 ਨੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ: "ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਅਰਜ਼ੀ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ, ਕੁੜੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਈ ਲੋਕ ਉੱਥੇ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਮੈਜਿਕ (ਵਾਹਨ ਦੇ ਬ੍ਰਾਂਡ) ਨਾਲ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਬਹਰਾਇਚ ਲਈ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਲਈ ਲੈ ਗਏ।"

38. PW-3 ਨੇ ਕ੍ਰੌਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ:
"ਕੁੜੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਹੀ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।"

39. PW-4 ਮੁਖੀ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਜਿਸ ਨੇ FIR ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਨੇ ਕ੍ਰੌਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ:
"ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਿਆਂਦਾ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ।"

40. ਪਰ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ PW-6, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕ੍ਰੌਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਕਿਹਾ:-

"……ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਉਸੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਨੂੰ 09.00-09.30 ਵਜੇ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਰਾਤ ਘੁੱਪ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਉੱਥੇ ਲਾਈਟ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਉੱਥੇ ਹੀ ਰਾਤ ਬਿਤਾਈ ਇੱਕ ਡਰੋਗਾ ਅਤੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ ਨਾਲ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਘਰ ਲੈ ਆਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਉਸ ਰਾਤ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਪਰ ਇਹ ਸਹੀ ਤੱਥ ਹੈ। ਲਾਸ਼ ਪਹਿਲੇ ਸੂਚਨਾਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਉੱਥੇ ਹੀ ਰੋ ਰਹੇ ਸਨ..."

41. ਜਦੋਂ PWs 1 ਤੋਂ 3 ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲੈ ਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, PW-6 ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਕਿਹਾ। ਕ੍ਰੌਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ: "ਜੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਮਾ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲੈ ਜਾ ਕੇ ਉੱਥੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਤੱਥ ਗਲਤ ਹੈ।"

42. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਲਿਜਾਇਆ

ਬਾਰੇ (i) ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਸਕਰਣ ਹਨ। PW-1 ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸੰਸਕਰਣ ਸੀ ਕਿ "ਉਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਜੋ ਉਸ ਨਾਲ ਗਏ ਸਨ, ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਘਰ ਨਹੀਂ ਲਿਆਇਆ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਆਏ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਲੈ ਲਿਆ।" PW-1 ਦਾ ਦੂਜਾ ਸੰਸਕਰਣ ਸੀ ਕਿ "ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਾਹਨ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲੈ ਜਾਇਆ।" ਉਸ ਦਾ ਤੀਜਾ ਸੰਸਕਰਣ ਸੀ ਕਿ "ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਆਵੇਦਨ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੁੜੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ।" ਉਸ ਦਾ ਚੌਥਾ ਸੰਸਕਰਣ ਸੀ ਕਿ "ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੈਜਿਕ (ਵਾਹਨ ਦੇ ਬ੍ਰਾਂਡ) ਵਿੱਚ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਲਈ ਲੈ ਗਏ।" PW-3 ਨੇ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਸੰਸਕਰਣ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੁੜੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਹੀ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਕਦੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਲਿਆਇਆ ਗਿਆ। PW-4, ਮੁਖੀ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਿਆਂਦਾ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। PW-6, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਲਿਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਸੂਚਨਾਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੇਖਿਆ।

43. ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਸੀ ਜੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੀ। ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਤਬ ਆਈ ਜਦੋਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਰ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਇੱਕ ਥਾਂ 'ਤੇ, ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੁੜੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਇੱਕ ਰਹੱਸ ਬਣਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਕਦੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਕਿਵੇਂ, ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਉਂ।

ਮੌਕੇ, ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਸਕਰਣ ਜਿਥੇ ਮੁਆਇਨਾ ਦਾ ਆਚਰਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

44. ਉਸ ਥਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਸਨ ਜਿਥੇ ਮੁਆਇਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਮੁਆਇਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਮੁੱਖ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ :

"...ਫਿਰ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਲੱਭਦੇ ਹੋਏ, ਛੇਦਨ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਗੰਨੇ ਦੇ ਖੇਤ ਵੱਲ ਗਏ ਅਤੇ ਲੱਭਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਉਮਾ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਗੰਨੇ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਮੂਤਰਾਲੀ ਮਾਰਗ ਤੋਂ ਖੂਨ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਕੱਪੜੇ ਫਟੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਮਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਵੀ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਛੇਦਨ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਇਕੌਨਾ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਟੀਮ ਆਈ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਮੁਆਇਨਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੁਆਇਨਾ ਦੇ ਮੈਮੋ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਦਸਤਖਤ ਲਏ। ਜਦੋਂ ਮੁਆਇਨਾ ਦੇ ਮੈਮੋ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਮੈਮੋ ਹੈ ਜੋ ਮੇਰੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ..."

45. ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਹੈ, ਪੀਡਬਲਿਊ-2 ਨੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਉਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਿਊ-2 ਨੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਹਿਆ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ "ਕੁੜੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ"।

46. ਪੀਡਬਲਿਊ-6, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

"...ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਾਰਣ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੀ। 09.03.12 ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਾਰਵਾਈ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਜਿਲ੍ਹਾ-ਬਾਹਿਰਾਚ ਵਿੱਚ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸੇ ਨੂੰ ਸੀਲ-ਮੋਹਰ ਲਗਾ ਕੇ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਬਿਆਨ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ, ਮੌਕੇ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ..."

47. ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਿਊ-6 ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਾਰਵਾਈ ਉਸੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ 09.03.2012 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਿਊ-6 ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਾਜ ਕਰਨ, ਵਿਕਰਮ, ਪੇਸ਼ ਰਾਮ, ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਅਤੇ ਰਕਸ਼ਾ ਰਾਮ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਈ ਪੰਚ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ

ਪੰਜ ਪੰਚ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਰਾਜ ਕਰਨ ਨੂੰ ਅਕੇਲੇ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਿਊ-2 ਵਜੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਰਾਜ ਕਰਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੀਡਬਲਿਊ-2 ਵਜੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਪੁਲਿਸ ਛੇਦਨ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਅਤੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਈ.ਓ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ 7 ਵਜੇ ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ।

48. ਆਈ.ਓ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜ ਪੰਚ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਪੀਡਬਲਿਊ-1 ਨੇ ਵੀ ਜਿਕਰ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਪਰ ਪੀਡਬਲਿਊ-1 ਅਨੁਸਾਰ, ਆਈ.ਓ ਆਪਣੇ ਵਾਹਨ ਵਿੱਚ ਸਾਢੇ 7 ਵਜੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਿਊ-2 ਸਮੇਤ ਚਾਰ ਜਾਂ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨੋਟ ਕੀਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ।

49. ਇਸ ਲਈ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਬਾਰੇ ਦੋ ਵਰਜਨ ਸਨ। ਇੱਕ ਵਰਜਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਘਟਨਾ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ 08.03.2012 ਨੂੰ, ਪਰ ਆਈ.ਓ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ 09.03.2012 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਆਈ.ਓ ਨੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਇੱਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਜੋੜਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਰਾਤ 9:00-9:30 ਵਜੇ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ: "ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਾਰਵਾਈ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਦੋ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ, 09.03.2012 ਨੂੰ ਹੀ"।

50. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੁਆਇਨਾ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਘਰ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਅਤੇ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਆਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਹ ਨੂੰ ਲੈ ਲਿਆ। ਪਰ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਅਨੁਸਾਰ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਘਰ ਲੈ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦੇਹ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦੇਖਿਆ। ਜੇ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਆਇਨਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਉੱਥੇ ਹੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਕਾਫੀ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਨੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਆਇਨਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ।

ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਬਰਾਮਦ ਪੀੜਤ ਦੇ ਸਰੀਰ ਉੱਤੇ ਦੇ ਕੱਪੜੇ।

51. ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਅਨੁਸਾਰ “ਪੀੜਤ ਫਰਾਕ, ਬ੍ਰੀਫ, ਸਲਵਾਰ ਅਤੇ ਬਣਿਆਨ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸੀ। ਫਰਾਕ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਸੀ। ਬ੍ਰੀਫ ਹਰਾ ਸੀ। ਸੈਂਡੋ ਬਣਿਆਨ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦਾ ਸੀ। ਸਲਵਾਰ ਵੀ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਸੀ।”

52. ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ “ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਤੇ, ਬ੍ਰੀਫ ਫਟੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਪਈ ਹੋਈ ਸੀ”। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਲਵਾਰ ਉਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਪਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਲਵਾਰ ਅਤੇ ਬ੍ਰੀਫ ਵਿੱਚ ਖੂਨ ਦਾ ਦਾਗ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਲਵਾਰ ਨੂੰ ਲਿਆ ਸੀ।

53. ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਨੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪੀੜਤ ਦੀ ਸਲਵਾਰ ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਕਰਕੇ ਲੈ ਗਈ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਨੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਤੇ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਫਰਾਕ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਸਲਵਾਰ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ।

54. ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਭਾਗ ਤੇ ਇੱਟ ਰੰਗ ਦਾ ਸੈਂਡੋ ਬਣਿਆਨ ਅਤੇ ਬੈਂਗਣੀ ਰੰਗ ਦਾ ਫਰਾਕ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਸਲਵਾਰ ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੀ ਸਲਵਾਰ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਤੇ ਖੂਨ ਸੀ, ਪਰ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੀ ਸਲਵਾਰ ਤੇ ਕੋਈ ਖੂਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਲਵਾਰ ਦੇ ਰੰਗ ਬਾਰੇ 3 ਵੱਖਰੇ ਵਰਜਨ ਸਨ, ਇੱਕ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਵੱਲੋਂ ਕਿ ਉਹ ਲਾਲ ਸੀ, ਦੂਜਾ ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਵੱਲੋਂ ਕਿ ਉਹ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਦਾਗਦਾਰ ਸੀ, ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਵੱਲੋਂ ਕਿ ਉਹ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਲਵਾਰ ਤੇ ਖੂਨ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਵਰਜਨ ਸਨ, ਇੱਕ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਵੱਲੋਂ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਵੱਲੋਂ।

55. ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ, ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਸੰਭਵਤਃ ਭੇਜੇ ਗਏ, ਪਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕ ਪੱਤਰ ਜੋ ਕਿ 27.03.2012 ਦੀ ਮਿਤੀ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਉਪ ਅਧੀਕਸ਼ਕ ਦੁਆਰਾ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਨੀ ਗਈ ਸਲਵਾਰ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਵੀਰਜ ਦੇ ਦਾਗ ਸਨ, ਉਹ ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ ਜੋ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਰ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਦੀ ਕੋਈ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਸੀ।

56. ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਹੈ, ਉਪਰੋਕਤ ਪੱਤਰ ਜੋ ਕਿ 27.03.2012 ਦੀ ਮਿਤੀ ਨਾਲ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਸੀ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਉਪ ਅਧੀਕਸ਼ਕ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

57. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੀਡਬਲਿਊ 1 ਤੋਂ 3 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਸਨ, ਦੋਵੇਂ ਆਪਸੀ ਅਤੇ ਅਨਿਵਾਰਿਆਂ, ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪਹਿਲੂਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ, (i) ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ; (ii) ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਕਿੱਥੇ ਦੇਖੀ, ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਕਿੱਥੇ ਲਿਜਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ; (iii) ਇਨਕੁਆਸਟ ਦਾ ਸਥਾਨ, ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਂ; ਅਤੇ (iv) ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਬਰਾਮਦ ਪੀੜਤ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਪਹਿਨੇ ਕੱਪੜੇ। ਇਹ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਪੀਡਬਲਿਊ 1 ਤੋਂ 3 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੁਰਭਾਗਿਆਪੂਰਣ, ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸਾਂ ਨੂੰ ਹਲਕਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਸਿਲਸਿਲਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਟੁੱਟਣ ਦੇ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

II. ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ

58. ਅਭਿਯੋਜਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. 08.03.2012 ਨੂੰ 20:10 ਘੰਟੇ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੀ.ਜੇ.ਐਮ., ਸ਼੍ਰਾਵਸਤੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਕਾਪੀ 13.03.2012 ਨੂੰ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਲਈ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

59. ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਦਰਜ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਤੁਰੰਤਤਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ 'ਤੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਗਮੁਥੂ, ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਪੈਸੇਜ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਸਿੰਘ (ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ) ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ। 2

“12. ਕਿਸੇ ਵੀ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਕੇਸ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕਤਲ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਅਤੇ ਕੀਮਤੀ ਸਬੂਤ ਹੈ ਟ੍ਰਾਇਲ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਦਰਜ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜੋਰ ਦੇਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ [ਵੀ. ਰਾਮਾਸੁਬਰਮਾਣੀਅਨ, ਜੇ.]

ਜਿਸ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਏ ਗਏ ਹਿੱਸੇ, ਜੇਕਰ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰ, ਨਾਲ ਹੀ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਹੋਣ, ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਕਸਰ ਸਜਾਵਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਦੇਰੀ ਕਾਰਨ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਹਿਜਤਾ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਰੰਗੀਨ ਵਰਜਨ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਖਤਰਾ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਇਸਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਬਾਹਰੀ ਜਾਂਚਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਹੈ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਕਾਪੀ ਦਾ ਸਥਾਨਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ, ਜਿਸਨੂੰ ਕਤਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖਾਸ ਰਿਪੋਰਟ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਇਸਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਬ ਤੱਕ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਅਭਿਯੋਜਨ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਕਾਪੀ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਲਈ ਸੰਤੋਸ਼ਜਨਕ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕੇ। ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਦੂਜੀ ਬਾਹਰੀ ਜਾਂਚ ਬਰਾਬਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਕਾਪੀ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨਾਲ ਭੇਜਣਾ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਹਵਾਲਾ ਮੁਆਇਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੇਣਾ। ਭਾਵੇਂ ਮੁਆਇਨਾ ਰਿਪੋਰਟ, ਜੋ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 174 ਕ੍ਰਿ. ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਭਿਯੋਜਨ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫੰਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਅਤੇ ਮੁਆਇਨਾ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਦਾ ਸਾਰ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਕਹਾਣੀ ਅਜੇ ਵੀ ਭ੍ਰੂਣ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਕੋਈ ਆਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਿਮਰਸ਼ ਅਤੇ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਣ ਦਾ ਰੰਗ ਦੇਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਤਾਰੀਖਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਉੱਪਰੋਕਤ ਨੋਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਖਾਮੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਆਪਣੀ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਅਸਲੀਅਤ ਗੁਆ ਬੈਠੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਤਾਰੀਖਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਆਇਨਾ ਕਾਰਵਾਈ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੱਕ ਸਪੋਟ 'ਤੇ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪੀਡਬਲਿਊ8 ਦੁਆਰਾ।"

60. ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ 3$_{SUPERSCRIPT}$ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇੱਕ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦਾ ਨੋਟ ਜੋੜਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 28 ਤੋਂ 30 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ:-

3(2011) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 421 "28. ਇਸ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰੂਨੀ ਜਾਂਚਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ: ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਕਾਪੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ। ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਤਾਰੀਖਿਤ ਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਹਰ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸੈਕਸ਼ਨ159 ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕੇ, ਜੇ ਲੋੜ ਪਵੇ। ਸੈਕਸ਼ਨ 159 ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਰਾ

29. ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹਰ ਵਿਲੰਬ ਜੋ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਭੇਜਣ 'ਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਇਸਨੂੰ ਪਿੱਛੋਂ ਦੀ ਮਿਤੀ ਜਾਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਰ ਇਕ ਵਿਲੰਬ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੂਰਵਾਗ੍ਰਹ ਦਿਖਾਇਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਥੇ ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਬਦ "ਤੁਰੰਤ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੂੰ ਹਰ ਘੰਟੇ ਦੇ ਵਿਲੰਬ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਕ ਦਿੱਤੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ, ਜੇਕਰ ਮਰੇ ਅਤੇ ਜ਼ਖਮੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਭੇਜਣ 'ਚ ਵਿਲੰਬ ਸਵਾਭਾਵਿਕ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਸਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਚ ਉਚਿਤ ਸਮੇਂ 'ਚ ਭੇਜਣਾ ਹੈ।

30. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਕਾਪੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਭੇਜਣ 'ਚ ਅਣਸਮਝਿਆ ਵਿਲੰਬ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਿਪਰੀਤ ਅਸਰ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. 'ਚ ਮਣੀਪੁਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਸਨ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਫਸਾਉਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਭਿਯੋਜਨ ਖਿਲਾਫ ਇਕ ਵਿਪਰੀਤ ਅਨੁਮਾਨ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਲੰਬ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ ਆਧਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਜਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਭੇਜਣ 'ਚ ਵਿਲੰਬ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਚ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਅਭਿਯੋਜਨ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਭੇਜਣ 'ਚ ਵਿਲੰਬ ਲਈ ਇਕ ਸਮਝਦਾਰੀ ਭਰੀ ਵਿਆਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਚ ਬੇਦਾਗ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।"

61. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਭੇਜਣ 'ਚ ਵਿਲੰਬ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਬਾਅਦ 'ਚ ਮਣੀਪੁਲੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਇਸਨੂੰ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਫਿਕਸ ਕਰਨ ਜਾਂ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਭੇਜਣ

'ਚ ਹਰ ਵਿਲੰਬ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਲੰਬ ਦਾ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ 'ਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

62. ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 157(1) ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ-ਇੰਚਾਰਜ ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ., "ਤੁਰੰਤ" ਭੇਜਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਗਾਊ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮ ਸਵਰੂਪ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ4SUPERSCRIPT ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਸੀ। ਇਤਫਾਕਨ ਬ੍ਰਹਮ ਸਵਰੂਪ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਸੀ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ)। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਈ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮ ਸਵਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 21 ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"21. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਰਾਜ ਗੁਰੂ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.10) ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਤੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਖਾਸ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਮੰਗਣ ਲਈ ਅਭਿਯੋਗ ਪੱਖ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੋਰ ਵੀ, ਸ੍ਰੀ ਤੁਲਸੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਮੇਂ ਮੁਕਾਰਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜੋ ਇਹ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਘਟਨਾ ਦੇ ਕੁਝ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਸਿਰਫ 1 ਕਿ.ਮੀ. ਦੂਰ ਸੀ ਅਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।"

63. ਉਪਰੋਕਤ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਬਲਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜ5 ਵਿੱਚ ਸੀ। ਬਲਰਾਮ ਸਿੰਘ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ "ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਾਂਗੇ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੱਖਣ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇ ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅੱਖਣ ਸਬੂਤ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਸੇ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦਾ ਤੱਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅਭਿਯੋਗ ਪੱਖ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ"।

64. ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਦਾਊਦ ਖਾਨ6SUPERSCRIPT ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ
ਰਹਿਮ ਸਵਰੂਪ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 157 (1) ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ "ਫੌਰਥਵਿਥ" ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਤੀ:

"26. ...
..."

ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਨੂੰ "ਫੌਰਥਵਿਥ" ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਸ ਦੀ ਛੇੜਛਾੜ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਜਾਂਚਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਖਾਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਖਾਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਰੀ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਛੇੜਛਾੜ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਖਾਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇਕਰ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦੇਰੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਦੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦਾ ਸੰਸਕਰਣ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਸਰਵਜਨਕ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ।"

65. ਇਸ ਲਈ, ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਵਾਲੇ ਵਾਧੂ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਕਿ

ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗੱਲ ਦੇ। ਪਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੇਰੀ ਛੋਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਜੋ ਕਿ 08.03.2012 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਚੀਫ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 13.03.2012 ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇਰੀ ਬਾਰੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ।

66. ਪਰ ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਜ਼. 1 ਤੋਂ 3 ਤੱਕ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਮੂਲ ਅਤੇ ਜਨਮ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉੱਤੇ। ਇਸ ਲਈ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਬੇਹੱਦ ਦੇਰੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 157(1) ਦੇ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ "ਫੈਰਥਵਿਥ" ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿੱਧੀ-ਜੈਕਟ ਫਾਰਮੂਲਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇੱਕ ਲੰਬੀ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੋਡ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 157(1) ਦੀ ਮੰਡੇਟ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨੀਂਹ ਵਾਲੇ ਤੱਥ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ, ਜਿਸ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਨਿੰਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਮੋਡ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਦੇਰੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨਾ ਕੋਡ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਪਹਿਲੂ ਹੈ।

67. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.6 ਜਾਂ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.4 ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਕਿਸ ਨੇ ਲਈ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਨਾ ਤਾਂ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-4 ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-6 ਨੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਲਿਜਾਈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਲੈ ਗਏ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਬਾਰੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ।

27. ਕਿਸੇ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਗਤੀ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਅਤੇ ਕੀਮਤੀ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਵ ਪੂਰਵ-ਤਾਰੀਖ ਜਾਂ ਪੂਰਵ-ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਮਟੀਰੀਅਲ ਦੀ ਸ਼ਾਮਲਤਾ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਕਿ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਦੇਰੀ ਕਾਰਨ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਹਿਜਤਾ ਦਾ ਲਾਭ ਖੋ ਬੈਠਦੀ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਰੰਗੀਨ ਵਰਜਨ, ਅਤਿਸ਼ਿਆਕਤੀ ਖਾਤਾ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰ-ਵਿਮਰਸ਼ ਅਤੇ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਖਤਰਾ ਵੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਿਰਫ ਦੇਰੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਇੱਕੱਲਾ ਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਕਾਲ ਲਵੇ। ਅਜਿਹਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੈ।"

ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ 5 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਘਾਤਕ ਸੀ।

III. ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ

69. ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਛੇ ਸਾਲਾ ਕੁੜੀ ਦੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਕਤਲ ਦਾ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਕੇਸ ਸੀ, ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਥੇ) ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਦੋ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਨ, ਪਰ ਜੋ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਮੈਮੋ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੀਡਬਲਿਊ-5, ਜਿਸ ਨੇ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ, ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮੈਮੋ 09.03.2012 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੀਨੀਅਰ ਪੈਥੋਲੋਜਿਸਟ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹਸਪਤਾਲ, ਬਹਰਾਇਚ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਹੈ। ਮੈਮੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

“ਵੈਜਾਈਨਲ ਸਮੀਅਰ ਕੁਮਾਰੀ ਉਮਾ ਦੀ/ਓ ਛੇਦਮ ਲਾਲ, ਨਿਵਾਸੀ ਸੇਮਗੜ੍ਹਾ, ਪੀ.ਐਸ. ਇਕੌਨਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ: ਸ਼੍ਰਾਵਸਤੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਦੋ ਸਲਾਈਡਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।”

70. ਦੂਜਾ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ ਜੋ 10.03.2012 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਾਲ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:-

“ਰਿਪੋਰਟ- ਸੁਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਮਾਈਕ੍ਰੋਸਕੋਪਿਕ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਸਪਰਮੈਟੋਜੋਆ ਜਿਊਂਦਾ ਜਾਂ ਮਰਿਆ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਕੋਈ (ਅਸਪਸ਼ਟ) ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।”

71. ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ 09.03.2012 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਮੈਮੋ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਿਊ-5 ਵਜੋਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਲਵਾਰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਵੀ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

72. ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 53(1) ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ, ਜੋ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਦੀ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਗੇ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਮਿਲਣ ਦੇ ਉਚਿਤ ਆਧਾਰ ਹਨ। ਧਾਰਾ 53(1) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

“53. ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ।-(1) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦੇ ਉਚਿਤ ਕਾਰਨ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਮਿਲਣਗੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਤੋਂ ਨੀਵੇਂ ਰੈਂਕ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਅਚ੍ਛੀ ਭਾਵਨਾ 'ਚ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ,

ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ।”

73. ਐਕਟ 25 ਦੇ 2005 ਦੁਆਰਾ, ਧਾਰਾ 53 ਅਧੀਨ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਥਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਾਰਾ 53 ਅਧੀਨ ਐਕਟ 25 ਦੇ 2005 ਦੁਆਰਾ ਬਦਲੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

“ਵਿਆਖਿਆ।-ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾਵਾਂ 53ਏ ਅਤੇ 54 'ਚ,-

(ਕ) “ਜਾਂਚ” ਵਿੱਚ ਖੂਨ, ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ, ਵੀਰਿਆ, ਜਿਨਸੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸਵੈਬ, ਥੁਕ ਅਤੇ ਪਸੀਨਾ, ਵਾਲਾਂ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਅਤੇ ਨੱਖੁਨ ਦੀਆਂ ਕਲਿੱਪਿੰਗਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲਿੰਗ ਅਤੇ

ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਟੈਸਟ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ;

(ਖ) “ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ” ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇੱਕ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਐਕਟ, 1956 (1956 ਦਾ 102)

ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਉਪਧਾਰਾ (ਐਚ) 'ਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਡੀਕਲ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਮੈਡੀਕਲ ਰਜਿਸਟਰ 'ਚ ਦਰਜ ਹੈ।”

“53ਏ. ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ, - (1) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਲਾਤਕਾਰ ਜਾਂ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦੇ ਉਚਿਤ ਕਾਰਨ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਮਿਲਣਗੇ,” ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ

ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਮਿਲਣਗੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ 'ਚ, ਜਿਥੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਸੋਲ੍ਹ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਘੇਰੇ 'ਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ, ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਨੀਵੇਂ ਰੈਂਕ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਅਚੁਛੀ ਭਾਵਨਾ 'ਚ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ।

(2) ਜੋ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਕੀਤੇ ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵੇਰਵੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਨਾਮਤ:

(i) ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪਤਾ,

(ii) ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਉਮਰ,

(iii) ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਣ,

(iv) ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਜੋ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲਿੰਗ ਲਈ ਹੈ, ਅਤੇ

(v) ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਵੇਰਵੇ ਉਚਿਤ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ।

(3) ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਹਰ ਨਤੀਜੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(4) ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਰੰਭ ਅਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਦਾ ਸਹੀ ਸਮਾਂ ਵੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(5) ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ, ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਕੀਤੇ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਅੱਗੇ ਭੇਜੇਗਾ, ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 173 ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦੇ ਕਲੌਜ਼ (ਅ) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਅੱਗੇ ਭੇਜੇਗਾ।"

75. ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਪੀੜਤ ਜਿਵਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਮਲਿਕ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ* ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਕਿ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਕਰਨਾ ਘਾਤਕ ਸਾਬਿਤ ਹੋਇਆ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 40 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ: "40. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਜਾਂਚਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਨਸੀ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਪੀੜਤਾ ਦੇ ਅੰਡਰਗਾਰਮੈਂਟਸ ਵਿੱਚ ਮਰਦ ਦਾ ਵੀਰਿਆ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਭੇਜੇ ਗਏ ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਸਾਬਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੀ ਇਸ ਕਮੀ ਨੂੰ ਘਾਤਕ ਸਾਬਿਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

76. ਨਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੈਕਸ਼ਨ 53ਏ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਬਾਰੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਮਲਿਕ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"44. ਹੁਣ, ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 53ਏ ਦੀ ਸ਼ਾਮਲਤਾ ਦੇ ਬਾਅਦ, 23.6.2006 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਅਭਿਯੋਜਨ ਪੱਖ ਨੂੰ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਟੈਸਟ ਲਈ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲੇਗੀ। 2006 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਵਿੱਚ

ਉਕਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਵੀ, ਅਭਿਯੋਜਨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਟੈਸਟ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵੀਰਜ ਦਾ ਮੇਲ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਸਤ੍ਰਾਂ 'ਤੇ ਮਿਲੇ ਵੀਰਜ ਨਾਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਸਬੂਤ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਣਾਮਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।"

"49. ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 53-ਏ ਸੀਆਰਪੀਸੀ. ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਇੱਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਆਧਾਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਬਲਾਤਕਾਰ ਜਾਂ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਏਗੀ। ਜੇਕਰ ਉਚਿਤ ਆਧਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਤਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 53-ਏ(2) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਈਲਿੰਗ ਲਈ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਆਧਾਰ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਜਾਂ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।" ਉਪਰੋਕਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਇਹ ਕਾਫੀ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਬਲਾਤਕਾਰ ਜਾਂ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਇੱਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਤੱਕ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

50. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ 164-ਏ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਪੀੜਤਾ ਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਲਈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਪੀੜਤਾ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਪੀੜਤਾ ਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪੀੜਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਔਰਤ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਇਲਿੰਗ ਲਈ ਹੈ।"

78. ਇਹ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਧਾਰਾ 53ਏ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੈਰਾ 54 ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ, ਇੱਕ ਵਿਪਰੀਤ ਧਾਰਣਾ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਬਾਧਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੈਰਾ 54 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:-

"54. ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨਾ ਥੋੜਾ ਅਫਸੋਸਜਨਕ ਹੋਵੇਗਾ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਇਲਿੰਗ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਅਭਿਯੋਗ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਧਾਰਾ 53-ਏ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 164-ਏ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੇ ਕਿ ਜੇ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਇਲਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਕੇਸ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਪਰ ਅਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫਾਇਲਿੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਛੁਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਭਿਯੋਗ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਪਰੀਤ ਪਰਿਣਾਮ ਹੋਵੇਗਾ।"

79. ਇਸ ਪੜਾਅ ਤੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸੋਧਨ ਐਕਟ 25 ਦੇ 2005 ਦੁਆਰਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 53ਏ ਨੂੰ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਧਾਰਾ 164ਏ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਧਾਰਾ 53ਏ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਧਾਰਾ 164ਏ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਪੀੜਤਾ ਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਹਨ। ਪਰ ਤਿੰਨ ਵੱਖਰੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਉਹ ਹਨ:-

(i) ਧਾਰਾ 164ਏ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਪੀੜਤਾ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸਹਿਮਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਾਂ ਫਿਰ, ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਅਜਿਹੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਧਾਰਾ 53ਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਸਹਿਮਤੀ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੀ; (ii) ਧਾਰਾ 164ਏ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ, ਔਰਤ ਦੀ ਆਮ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ 53ਏ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ;

(iii) ਧਾਰਾ 164A(1) ਅਧੀਨ, ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ "ਔਰਤ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਮਾਹਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚਣ ਦੀ

ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ" ਜਦੋਂ, ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ "ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ, ਧਾਰਾ 53A(1) ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ "ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਉਚਿਤ ਆਧਾਰ ਹੈਵੇ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੂਤ ਮਿਲਣਗੇ"।

80. ਜਿਥੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਪੀੜਤ ਜਿਵਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਉਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਲੈਣਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਥੇ ਪੀੜਤ ਮਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ, ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਖੁੱਲਾ ਛੇਦ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 53A ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਧਾਰਾ 53A ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਨੇਤਰ ਸਬੂਤ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘਾਤਕ ਹੈ।

81. ਪੀੜਤ ਦੇ ਸਲਵਾਰ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਖੂਨ/ਵੀਰਜ ਦੇ ਦਾਗ ਦੀ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ।

IV. ਧਾਰਾ 313 ਦੇ ਕੋਡ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਚਰਚਾ

82. ਹਾਲਾਂਕਿ (i) ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 313 ਦੇ ਕੋਡ ਅਧੀਨ ਕਿਵੇਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ; (ii) ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 313(1)(b) ਦੇ ਕੋਡ ਦੀ ਮੰਡੇਟ ਨੂੰ ਅੱਖਰ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ; ਅਤੇ (iii) ਅਜਿਹੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਵੀ ਬਹਸ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਇਸ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਭਾਗ-I ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ P.Ws 1 ਤੋਂ 3 ਦੇ ਸਬੂਤ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਗ-III ਵਿੱਚ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਘਾਤਕ ਸੀ। ਇਹ ਖੋਜਾਂ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪਲਟਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹਨ।

ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਤਰਕ-ਵਿਤਰਕ

83. ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰੀਖਣ ਉੱਤੇ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ "ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ" ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਵਿਵੇਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਛਾਣਬੀਣ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਤਰਾ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕੀ ਹੈ। ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਜ਼ 1 ਤੋਂ 3 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਯ ਪਾਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸਾਂ ਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਭਿਆਨਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਧੀਨ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੀ ਤਰਕ-ਵਿਤਰਕ ਦੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਉੱਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਜ਼ 1 ਤੋਂ 3 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਪਰਯਾਪਤ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਨੇ ਭੇਜਿਆ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੋਸਟ-ਮੋਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਕਾਪੀ ਵੀ ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਨੂੰ 13.03.2012 ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਿਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਦੋਂਕਿ ਪੋਸਟ ਮੋਰਟਮ 09.03.2012 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ., ਇਹ ਉਹੀ ਮਿਤੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ। ਇਹ ਕਾਰਕ ਅਭਿਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਉੱਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ

ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਗਲਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤੇ ਉੱਤੇ ਭੇਜਣ ਲਈ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਨਿਸਕਰਸ਼

84. ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਮੁੰਹ ਨਹੀਂ ਮੋੜ ਸਕਦੇ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਭਿਆਨਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ 6 ਸਾਲਾ ਬੱਚੇ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਪੀੜਤ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਅਨਿਆਇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ, ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਅਨਿਆਇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ, ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਪੀੜਤ ਨਾਲ ਹੋਈ ਅਨਿਆਇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਨਿਆਇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦੀ।

85. ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੰਨਾ ਗਰੀਬ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਬੇਨਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਅਮੀਕਸ ਵਜੋਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੋਰ ਵੀ ਭਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁ□ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ
ਅਪੀਲਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ।
(ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ : ਨੇਹਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate